

FRANZISKO XABIER MARIA MUNIBE ETA IDIAKEZ PEÑAFLORIDAKO IX. KONDEAREN GENEALOGIAZ

Donostia, 1985-XII-20

Jose Antonio Arana Martija

Euskal Herriaren Adiskideen Erret Elkartearen kide naizen aldetik, eta erakunde honen sortzailearen heriotzaren bigarren mendeurrena ospatzen dugularik, Euskaltzaindiak egun honetan antolatu duen omenaldian Euskaltzain Urgazle gisa parte hartzea dagotik. Gai bat aztertzea eskatu zidan Aita Villasantek eta Munibetarren Aikoa ateratzea iruditu zitzaidan, Juan Karlos Guerraren Artxiboan azaltzen diren datuak taiutuz. Egia esan, Guerraren eskuizkribuen artean, badago familia honen leinua ematen duen aikoa, metro bat luzeran eta hirurogei zentimetro zabaleran daukan paper handi batetan idatzia. Baina gaur gomutaratzen dugun pertsonaiak bazeuzkan Munibetik zetxekion etxaguntzatik aparte beste batzu ere (1) eta jabego hauetatik aparte PeñafloRIDAKO KONDE titulua, jatorriz Muniberen haritik ez zetorkiona.

Sarri askotan, PeñafloRIDAKO KONDEA aipatzen dugunean, Erret Elkartearen sortzailea datorkigu gogora. Baina titulu hau erabili dutenak gehiago izan dira, hamalau gutienez, eta erreskada horretan zein den gure omenduari dagokion tokia zalantzan jartzen da. Leandro Silvan jaunak, esate baterako, VIII. KONDEA izan zela diosku eta eritxi berekoak dira idazlerik gehienak (2). Guerrak, ostera, bere aikoa, eta Juan Jose Mugartegik IX.a zela diote. Badago, beraz, puntu honetan zalantza. Errakuntzaren arrazoia honetan datza ene ustez: izen berdina zeramaten aita-

---

(1) Julián Martínez Ruiz: *Los mayorazgos del Conde fundador*. BR SBAP, 1969, I, 119-164 orr.

(2) Leandro Silván: *La vida y la obra del Conde de PeñafloRIDA*. San Sebastián, 1971, 9 orr. Juan Vidal-Abarca: *Historia Genealógica de los Condes de PeñafloRIDA*. BR SBAP, 1985, 3-4 koadernoak, 543-755 orr. 1986.eko Uztailaren 12an eskuratu nuen Boletinarene ale hau eta Vidal-Abarca jaunaren lana irakurtzeko aukera berandu heldu zitzaidan. Nere "Euskera"-rako lantxo hau 1985.eko Abenduan idatzi nuen eta Euskaltzaindiaren bilera egunetan Ameriketara nengoenez, Aita Villasantek irakurri zuen. Vidal-Abarcaren lana oso ona eta ondo dokumentatua delakoan nago.

semEEK, Franzisko Xabier Munibe eta Idiakez, eta aitari zegokion VIII. titulua eta IX. semeari. Baina astitsuago azter dezagun arazo hau.

Muniberen jatorria eta Peñafloidako kondeen haria 1669. eko Urtarrilaren 7an bateratu zituen Martin-Manuel Munibe eta Aranzibiai. Aita-gandik zetorkion, jakina, Munibe familiakoa izatea; baina Peñafloidako titulua Jordana-Manuela Aranzibia-Sasiola eta Eginu amarengandik zetorkion. Bi bide hauen xehetasunak emango ditut hurrengo lerroetan.

I. MUNIBETARRAK

Juan Karlos Guerrak utzi zigun aikoa hartzen dut hemen emango ditudan azalpenen ardatz gisa, beste iturri batzuetatik datu zehatz pila bat gehituz.

I.1. **Santxo Martinez Munibe**, N. Basabe andrearekin ezkondu zen eta ezkontza honetatik jaio zen:

I.2. **Juan Munibe Basabe**. 1552an Maria Ortiz Otaolea andrearekin ezkondu zen. Andra hau Lope Ibañez Otaolea eta Maria Ortiz Larrabetzua ezkontzatik sortua zen.

I.3. **Juan Munibe Otaolea**, 1595an Jordana-Manuel Aranzibia-Sasiola eta Eginu andrearekin ezkonduak, Markina-Etxebarriko Jauregia eraiki zuen 1610-1612 urteetan eta 1619an hil zen. Bost neba-arreba izan zituen: Pedro, Migel, Lope, Hernando eta Maria Munibe Otaolea, Pedro Lopez Oronzua jaunarekin ezkondu zena. Jordana-Manuel emaztearen bidez txertatu zen Munibe familian Peñafloidako kondeen leinua, titulu honi dagokion erreskadan ikusiko dugunez. Eta horrez gainera, andra hau izan zen, senarra hil ondoren, 1619an Munibetarren etxaguntza sortu zuena, Markinako Pedro Urrusolo eskribauaren agirian finkatuz.

I.4. **Martin-Manuel Munibe eta Aranzibia-Sasiola**, Santiagoko Zalduna, Zezilia Axpe eta Zarate andrearekin ezkondu zen 1620an. Amaren bidez lortu zuen honek 1669.eko Urtarrilaren 7an Peñafloidako Konde titulua, erreskadan IV. izanik. Bost neba-arreba izan zituen honek ere: Juan, Maria, Azkoitian monja izan zena, Pedro, Antonia eta Sebastian. Denetatik famatuena Pedro Munibe Aranzibia-Sasiola izan zen. Markinan 1603.eko Urriaren 29an jaioa, Gaztelako Erret Kontseilukoa izan zen.

I.5. **Juan-Franzisko Munibe eta Axpe**, Calatravako Zalduna, Isabel Ugarte eta Hurtado-Zaldibar andrearekin ezkondu zen 1649.eko Uztailaren 31an. Gonzalo Ibañez Ugarte eta Ana Maria Hurtado-Zaldibaren alaba zen emaztea. Juan Franzisko, Peñafloidako V. Kondea izan zen, eta hamaika neba-arreba izan zituen: Teresa, Martin, Lope-Antonio, Alcantarako Zalduna, Maria Leonor Garabitorekin ezkondua, Jordana-Maria,

Martin Oronzua Barroeta jaunarekin ezkondua, Kristobal Barroeta, Calatravako Zaldunaren gurasoak, Ana Maria, Juan G. Axpe eta Munibe jaunarekin ezkondua, Pedro, Inazio, Gertrudis, Jose Ubillarekin 1661an ezkondua, Antonia, Zezilia eta beste Pedro bat. Denetatik famatuena Inazio Munibe eta Axpe izan zen, San Bartolome Ikastetxeko ikasle nagusia, Markinako Karmengo Komentua sortu zuena eta 1666an Ziortzako Abade izatera iritsi zena.

1.6. **Franzisko-Antonio Munibe eta Ugarte**, Peñafloidako VI. Kondea, Ana-Luisa Idiakenez eta Egia andrearekin ezkondu zen 1668an. Franzisko Idiakenez eta Manrique de Isasi eta Luisa Egia eta Irarraga senar-emazteen alaba zen lehen emazte hau, bigarrenez ere ezkondu bait zen Franzisko-Antonio Dionisia Jauregi eta Salazar andrearekin. Bost nebarreba izan zituen: Martin, Calatravako Zalduna, Guda Kontseiluko Dekanoa eta Valdeliriosko I. Markesa, Andres, Valdeliriosko II. Markesa, Franzisko, Teresa Tello Espinosa andrearekin ezkondua eta Valdeliriosko III. Markesa, Ana, Diego Messia eta Torres jaunarekin ezkondua eta Sierrabellako III. Kondea, eta azkenez, Juan, sasi-semea.

1.7. **Martin Munibe Idiakenez**, Peñafloidako VII. Kondea, ezkongabe hil zen 1708an, Munibetarren etxaguntza eta Konde titulua anai honi emanaz,

1.8. **Franzisko-Xabier Munibe Idiakenez**, Peñafloidako VIII. Kondea, 1709an Maria-Inazia Idiakenez eta Insausti andrearekin ezkondu zena. Emazte hau Antonio Idiakenez Egia eta Luisa-Maria Insausti Ibarra senar-emazteen alaba zen. 1746ko udazkenean hil zen Kondea eta emaztea, gure omenduaren gurasoak, 1749.eko Otsailaren 21ean. Sei izan ziren azken aipatu bi Konde hauen neba-arrebak: Maria-Josefa, Jose-Fernando Moyua eta Ubilla, Rocaverdeko Markesarekin ezkondua, Maria-Rosa, Iñigo Ortes de Velasco-rekin ezkondua, Manuel, Franziska, Antonia, Diego Izagirre jaunarekin ezkondua eta Teresa, Felix Sanchez Samaniego jaunarekin ezkondua. Aurrean aipatutakoak dira ba gaur ospatzen dugunaren guraso eta osaba-izekoak.

1.9. **Franzisko - Xabier - Maria - Jose - Joakin - Felipe -Felix -Jazinto - Inazio Munibe Idiakenez Idiakenez Insausti**. Azkoitian jaio zen 1729.eko Urriaren 23an eta Bergaran hil 1785.eko Urtarrilaren 13an. Josefa Areizaga eta Irusta andrearekin ezkondu zen Oñatin 1747.eko Ekainaren 3an. Emaztearen gurasoak Jose Areizaga Corral, Areizagako Baroia, eta Maria-Josefa Irusta Agirre izan ziren (3). Arreba bakar bat izan zuen gure Kondeak, Ana-Maria-Teresa Munibe eta Idiakenez, Jose-Antonio Sanchez Samaniego jaunarekin ezkondua eta Samaniego alegilariaren amo-

(3) Justo Gárate: *Ramón Munibe en la Viena de la Ilustración. 1772-1773*. Boletín de Estudios Germánicos de la Universidad Nacional de Cuyo, 1969, 56 orr. Ignacio Zumalde: *El matrimonio del Conde de Peñafloida*. BRSBAP, 1969, I, 255-271 orr.

na. Izen berdina zeraman aitarengandik eskuratu zuen Peñafloidako IX. Konde titulua.

I.10. Antonio-Maria-Joakin-Franzisko-Luis-Jose-Fermin Munibe Areizaga. 1754.eko Uztailaren Sean jaio zen eta 1785an ezkondu Joakina Aranguren eta Alaba andrearekin. Nahiz eta seme nagusia izan ez, aitarengandik eskuratu zuen Peñafloidako X. Konde titulua. Hau izan zen Markinako iturria eraiki zuena 1787an, Ugarte dorrean zegoen Ursulo iturburuaren urak herrirako emanaz. Dakizuenez, euskarazko bertso edo ahapaldiak daude bertan idatziak. Nahiz eta gezurra dirudi, honen nebarrebak, Franzisko-Xabier-Maria delakoaren seme-alaben zerrenda, ez da ondo ezaguna. Julio Urkijok dioenez, Maria-Josefa izan zen nagusia, baina Leandro Silvan jaunak datu hau ukatzen du: ez zen hau alaba honen izena, Juana-Maria-Paula-Luisa baizik, 1762.eko Uztailaren 27an jaioa. Juan Karlos Guerrak Maria-Josefa izena ematen dio, baina seme-alaben zerrendan bostgarren jartzen du, Jose V. Espinosa, Garzigrande Bizkondearekin ezkondu zela esanez. Silvanek, gainera, alabak bi bakarrik izan zirela dio, lehen aipatua eta Anastasia. Azken hau ez da agertzen Guerraren zerrendan. Guerra eta Silvanentzat seme nagusia Manuel-Maria-Jose-Joakin-Antonio-Ramon-Inazio-Xabier izan zen, 1748.eko Ekainaren 13an jaioa eta ezkongabe hila. Bigarren semea Ramon-Maria-Pablo-Martin-Jose-Antonio izan zen, 1751.eko Urtarrilaren 24an jaioa eta 1774.eko Ekainaren 20an hila. Europan zehar egin zituen ikasketak ikusteko, Justo Garatek idatzi zuen lehen aipatutako lan interesgarria. Juan Karlos Guerrak aipatzen dituen beste seme-alabak hauek izan ziren: Maria-Joakina, Maria-Inazia, Xabier, Luis-Xabier-Antonio, 1764.eko Abenduaren 4an jaioa, Felix, Franziska eta Inazio.

I.11. Jose-Maria Munibe Aranguren. Peñafloidako XI. Kondea izan zen mutiletatik nagusia zelako, noski, eta ezkongabe hil zen. Zaharra-goak hiru arreba zituen: Pilar, Jabiera, Jabier Argaizekin ezkondua, eta Karmen, Jose-Maria Gortazar Loizagarekin ezkondua. Eta gazteagoak bi neba-arreba: Bitor eta Konzepzion.

I.12. Bitor Munibe Aranguren. Jose-Maria anai nagusia ondorengo barik hil zenean, Peñafloidako XII. Kondea izatera iritsi zen. Loba batekin ezkondua zen, Epifania Argaiz Munibe gaztearekin, Jabier Argaiz eta Jabiera Munibe senar-emazteen alabarekin. Baina ezkontza honetatik ere ez zen ondorengorik etorri. Ikusi dugunez, Jose-Maria (XI. Kondea) eta Bitor (XII. Kondea) ondorengo barik hil ziren eta arreba bi zituzten ezkonduak: Jabiera, Jabier Argaizekin, eta Karmen, Jose-Maria Gortazar Loizagarekin. Jabierak hiru seme-alaba izan zituen: Luisa Aragiz Munibe, Joakin Mendizabal De la Hera jaunarekin ezkondua, Jabier, ezkongabea, eta Epifania osabarekin ezkondu zena, 1889.eko Martxoaren 23an hila. Beste arreba Karmenek sei seme-alaba izan zituen: Manuel, Angela, Eloisa, Manuela, Jose-Antonio eta Romualda.

I.13. **Jabier Mendizabal Argaiz.** Luisa Argaiz Muniberen semea zen, Peñafloidako XIII. Kondea izatera iritsiz. Arreba nagusi bi izan zituen, Josefa, ezkongabea, eta Maria, N. Piñeyro jaunarekin ezkondua. Beraz, Bitor Munibe Aranguren ez zuenez ondorengorik izan, loba bakararren eskuetara joan zen titulua.

I.14. **Joakin Mendizabal Gortazar.** Jabier Mendizabal Argaiz jaunaren semea, Amalia Matxinbarrenarekin ezkondu zen eta 1910ean lortu zuen aitarengandik Peñafloidako XIV. Konde titulua.

Ikusi dugunez, Munibe deitura eta etxaguntza Jose-Maria Munibe Aranguren eta bere anaia izan zen Bitorrekin galdu ziren. Bitor Munibe Aranguren izan zen 1857an Coello-rentzat Bizkaiko mapa eta hirien planoak osatu zituen.

II. PEÑAFLORIDAKO LEINUA

Jornada-Manuel Aranzibia-Sasiola eta Eginio izan zen, ikusi dugunez, Martin Manuel semearentzat 1669an Peñafloidako titulua lortu zuena. Baina, nondik zetorkion titulu hori?

Spainako Felipe IV. Erregeak, Antonio Eginio Zubiaurre jaunak egindako mesedeak ordaintzeko, 1631.eko Abenduaren 21ean, Peñafloidako Konde titulua sortu zuen. Baina zaldun hau 1632an hil zenez, bere arreba bakarrari eman zion titulua. Baina goazen gorago Eginotarren leinuan.

Antonio Eginio eta Jordana Aresti, azkoitiarrek, bi seme alaba izan zituzten: Antonio Eginio Aresti eta Maria Eginio Aresti. Etxeko seme nagusia, Isasaga dorrekoa, Kataliana Zubiaurre Sarabia andrearekin ezkondu zen 1574.eko Maiatzaren 14an, eta semealaba bi izan zituen: lehen aipatutako Antonio eta Luisa Maria Eginio Zubiaurre. Peñafloidako titulua eskuratu orduko hil zen Antonio Eginio Zubiaurre eta 1633.eko Martxoaren 30ean, arrebari eman zion titulua Erregeak nebaren mese-deak goraiapatuz. Beraz,

II.1. **Luisa-Maria Eginio Zubiaurre** izan zen Peñafloidako I. Kondea, edo titulua erabili zuen lehena, neba titulua eskuratu orduko hil bait zen.

II.2. **Sebastian Aranzibia-Sasiola Eginio.** Luisa-Maria Eginio Zubiaurre ondorengorik gabe hil zen. Beraz, tronkala balitz bezala, lehen aipatutako Maria Eginio Aresti izekoarengana joan zen titulua. Maria Eginio Aresti andrea ezkondua zen Martin-Otxoa Aranzibia Sasiola jaunarekin, 1561.eko Urtarrilaren 20an. Ezkontza honetatik jaioa zen Sebastian Aranzibia-Sasiola Eginio, amaren bidetik titulua lortu zuena, Peñafloidako II. Kon-

dea izatera iritsiz. Beste alaba bat ere bazeukaten honen gurasoek, hots, Jordana-Manuela Aranzibia-Sasiola Eginu, Juan Munibe Otaolea jaunarekin 1595ean ezkondua. Martin-Otxoa aita alargundu zenean, berriz ezkondu zen 1584.eko Martxoaren 1.ean Magdalena Otaolarekin. Eta honen aizpa batekin ezkondu zen Sebastian, Martin-Otxoaren semea: Katalina Otaolea andrearekin, hain zuzen.

II.3. Bernardino Aranzibia Otaola. Sebastian Aranzibia-Sasiola Eginu eta Katalina Otaola senar-emazteen semea zen eta aitarengandik eskuratu zuen titulua, Peñafloidako III. Kondea izanik.

II.4. Martin-Manuel Munibe eta Aranzibia-Sasiola. Ondorengorik gabe hil zen Bernardino Aranzibia Otaola, eta aitaren kasuan Eginotarrengandik lortu zuten titulua, lengusinarekin titulua eskuratu, orain ere Bernardino izekoa zen Jordana-Manuelaren bidetik, haren lengusu baten gana joan zen titulua, andra horren semearengana, Munibetarren familia-ra luzarorako joanez. Martin-Manuel Munibe izan zen ba Peñafloidako IV. Kondea. Hurrengo Kondeen erreskada emana dugu.

III. SAMANIEGOTARRAK

Franzisko-Xabier-Maria Munibe eta Idiaketz, Peñafloidako IX. Kondeak arreba bakar bat izan zuen: Ana-Maria-Teresa Munibe eta Idiaketz. Andra hau Jose-Antonio Sanchez-Samaniego jaunarekin ezkondu zen. Ezkontza honetatik Felix-Inazio eta Franzisko-Xabier Sanchez-Samaniego jaio ziren. Lehen, Anzuolako Juana-Maria-Teresa Zabala eta Arteaga andrearekin ezkondu zen 1737.eko Urrian eta ezkontza honetatik jaio zen, bostgarren semea zelarik, Felix-Maria-Serafin Sanchez-Samaniego Zabala Munibe Arteaga alegilaria. Bederatzi izan ziren Ana-Maria-Teresa Munibe eta Idiaketzaren ilobak:

1. Maria-Josefa	1738
2. Antonio-Eusebio, S.J.	1739-1790
3. Juana-Maria	1740
4. Maria-Lorenza	1742
5. Felix-Maria-Serafin	1745.10.14-1801
6. Isabel	1747
7. Santiago	1749
8. Franzisko-Xabier	1752
9. Franziska-Xabiera	1753

Aipa dezagun amaitzeko Teresa Munibe Idiaketz, gure Kondearen izekoa, honen arreba baino lehen Felix Sanchez-Samaniego jaunarekin ezkondua zela. Beraz, gure Kondeak osaba eta koinatuak izan zituen Samaniegotarrak.